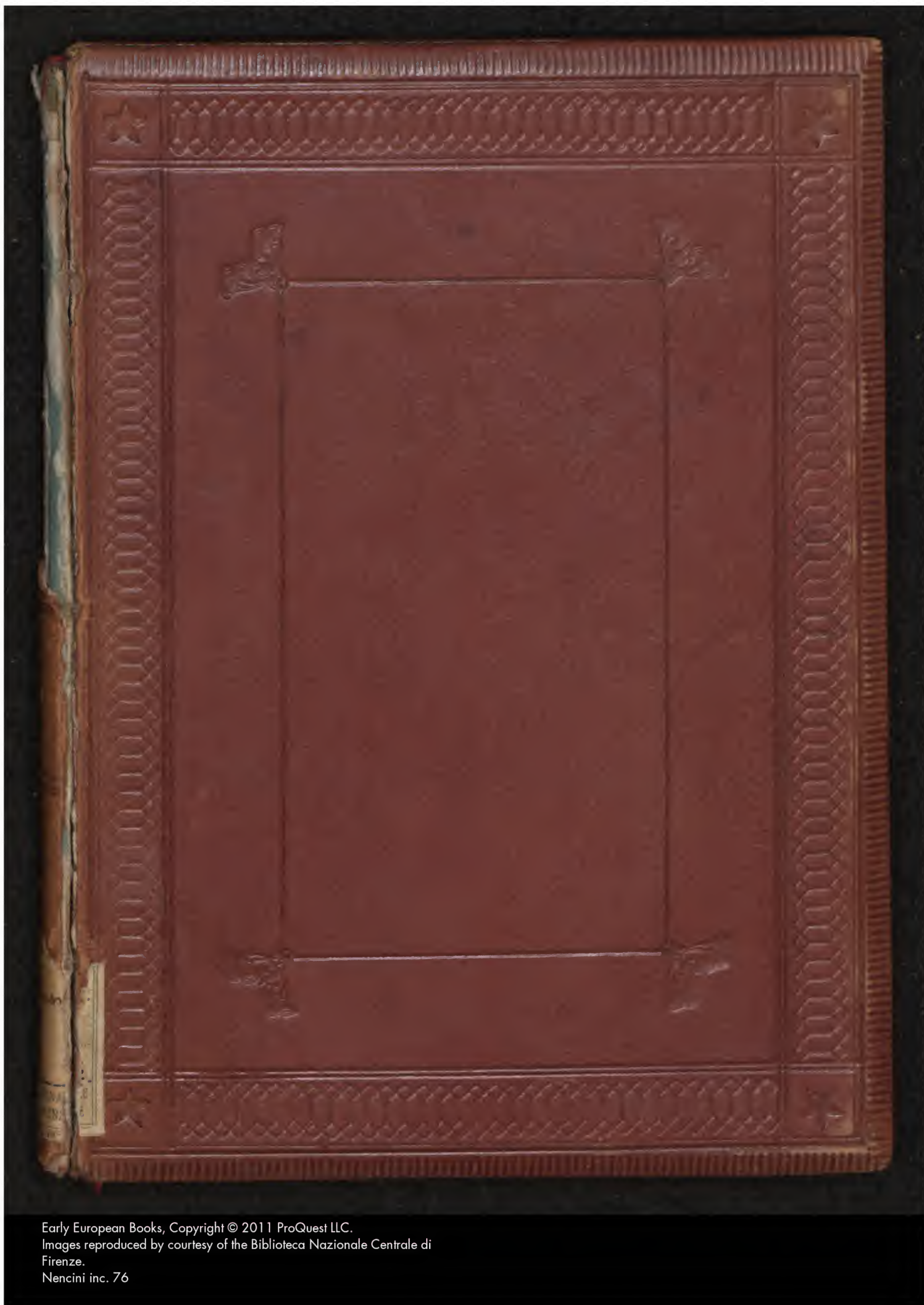
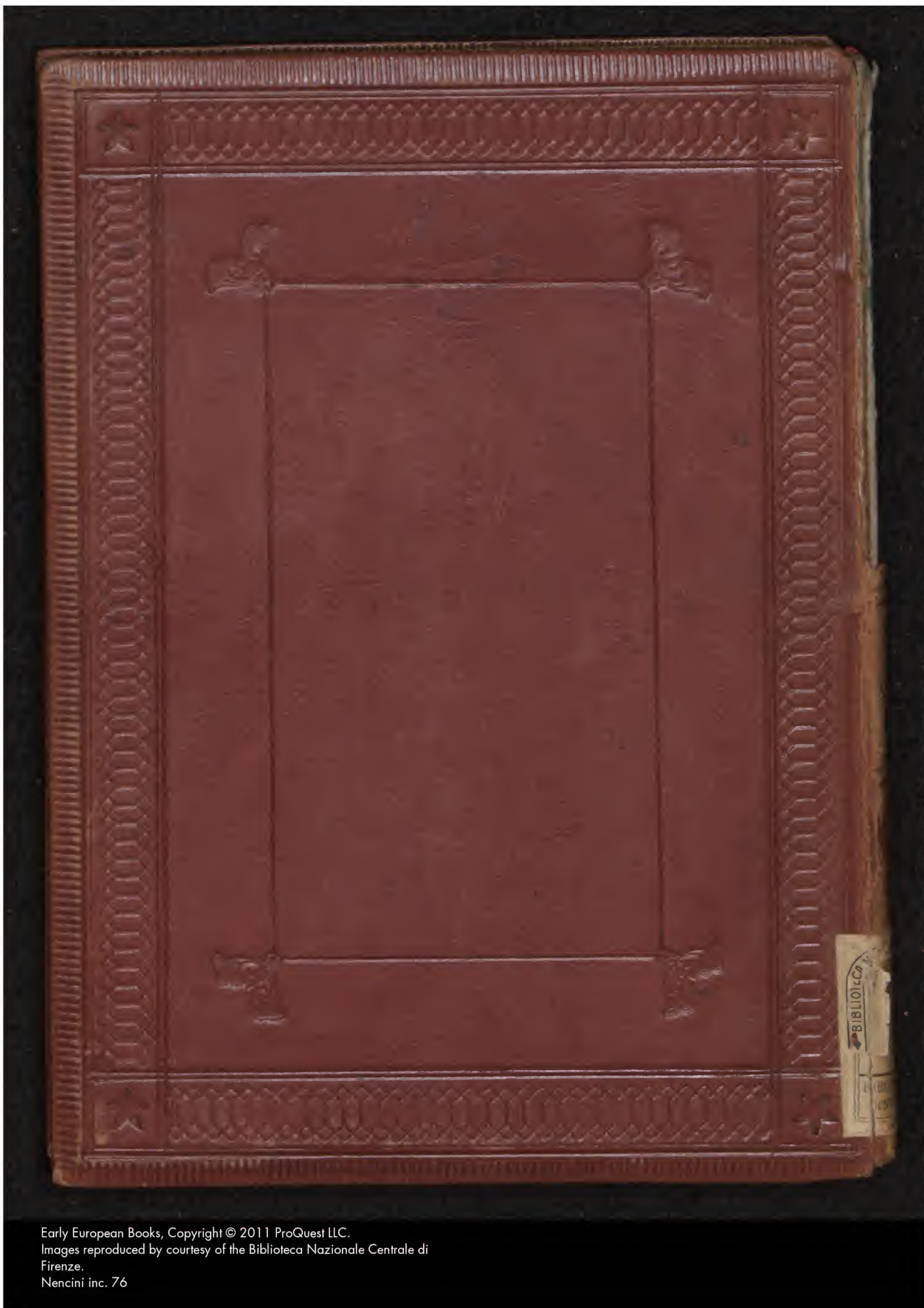
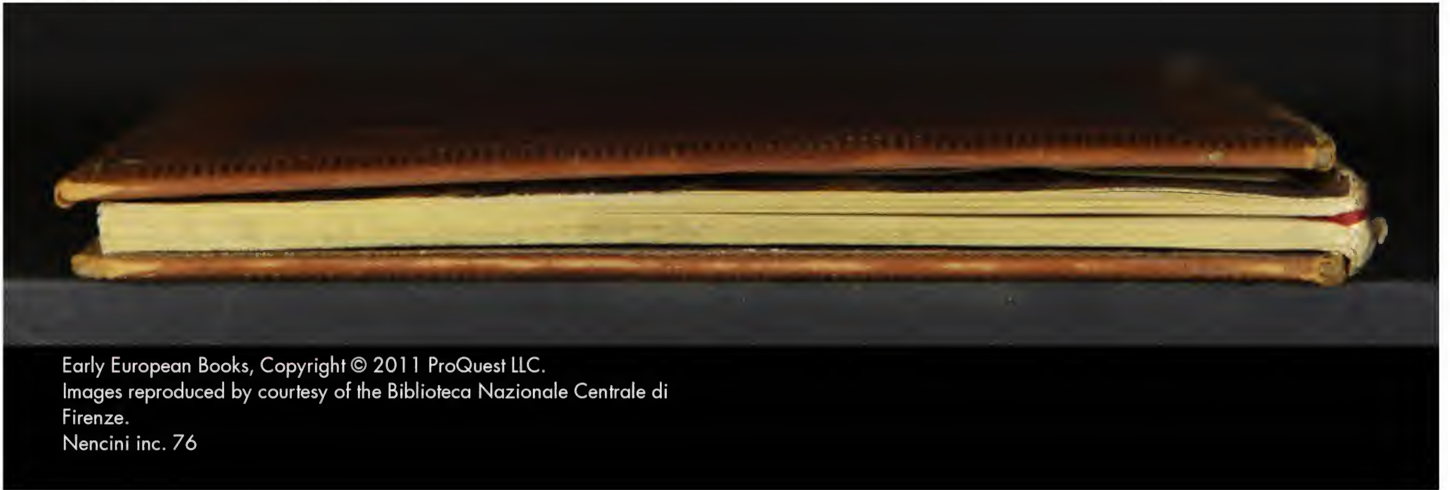
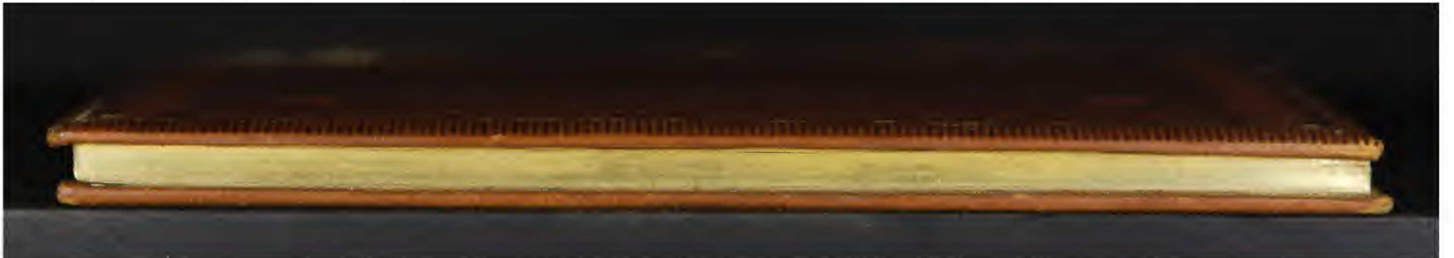

VEN.
ALDUS
1495

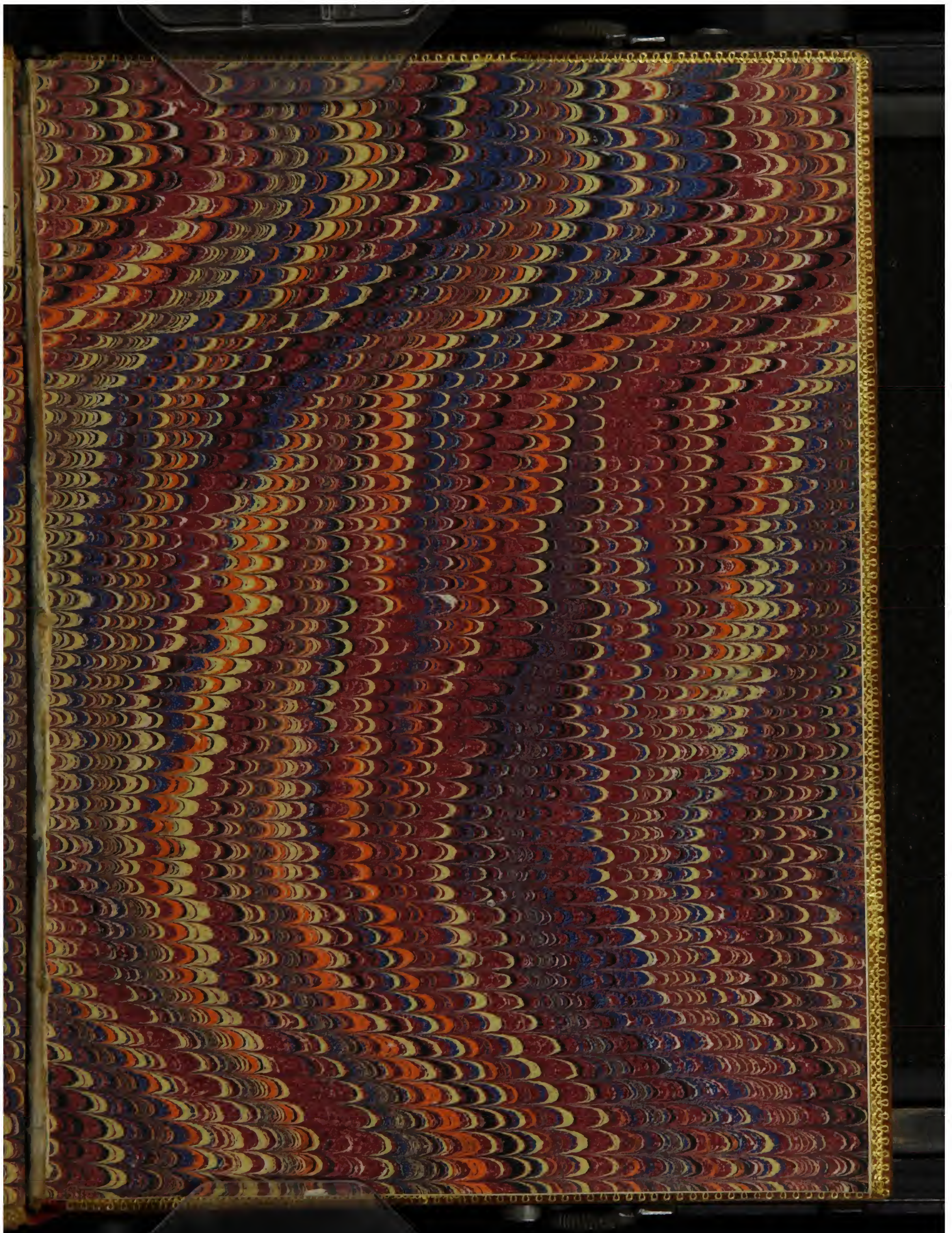

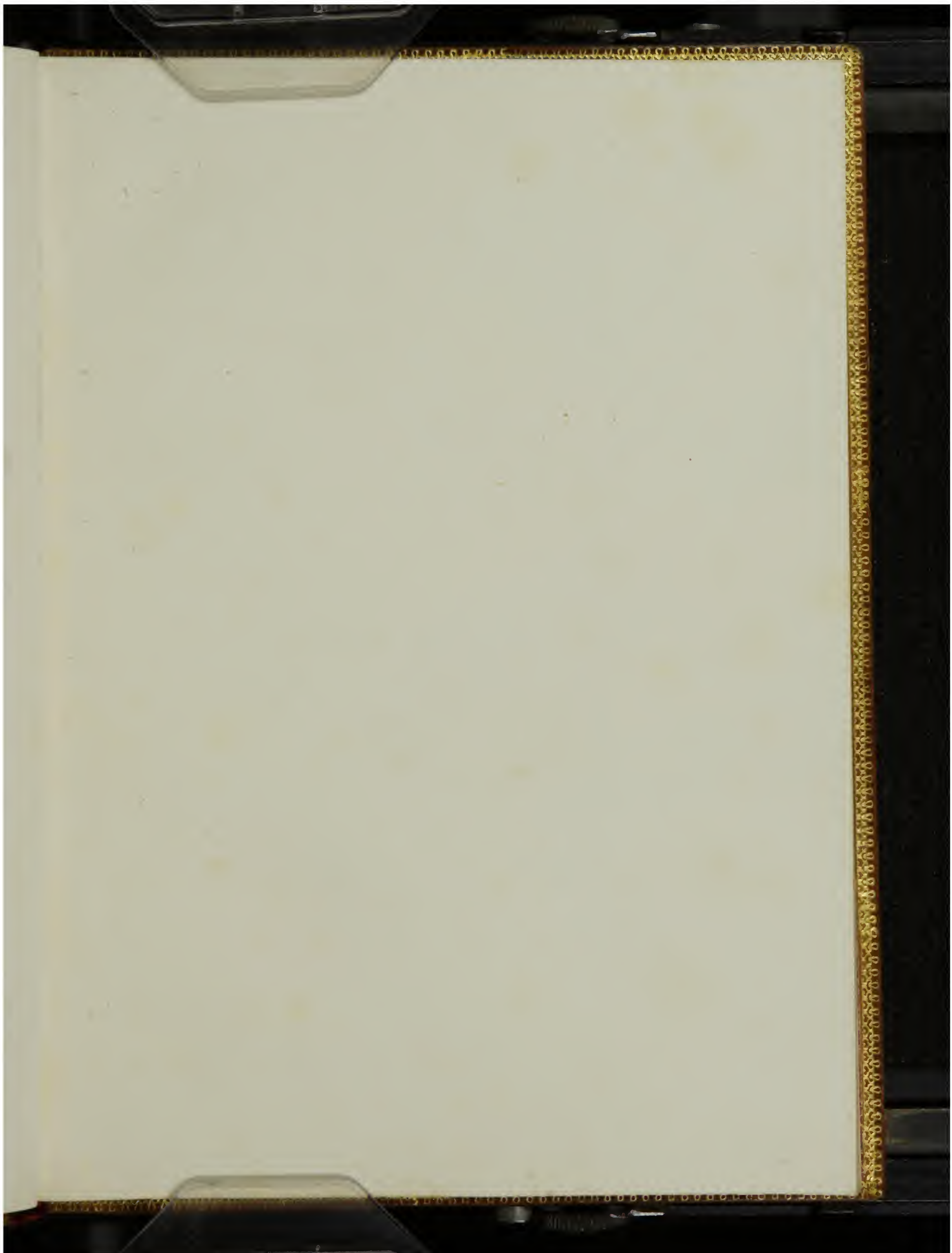

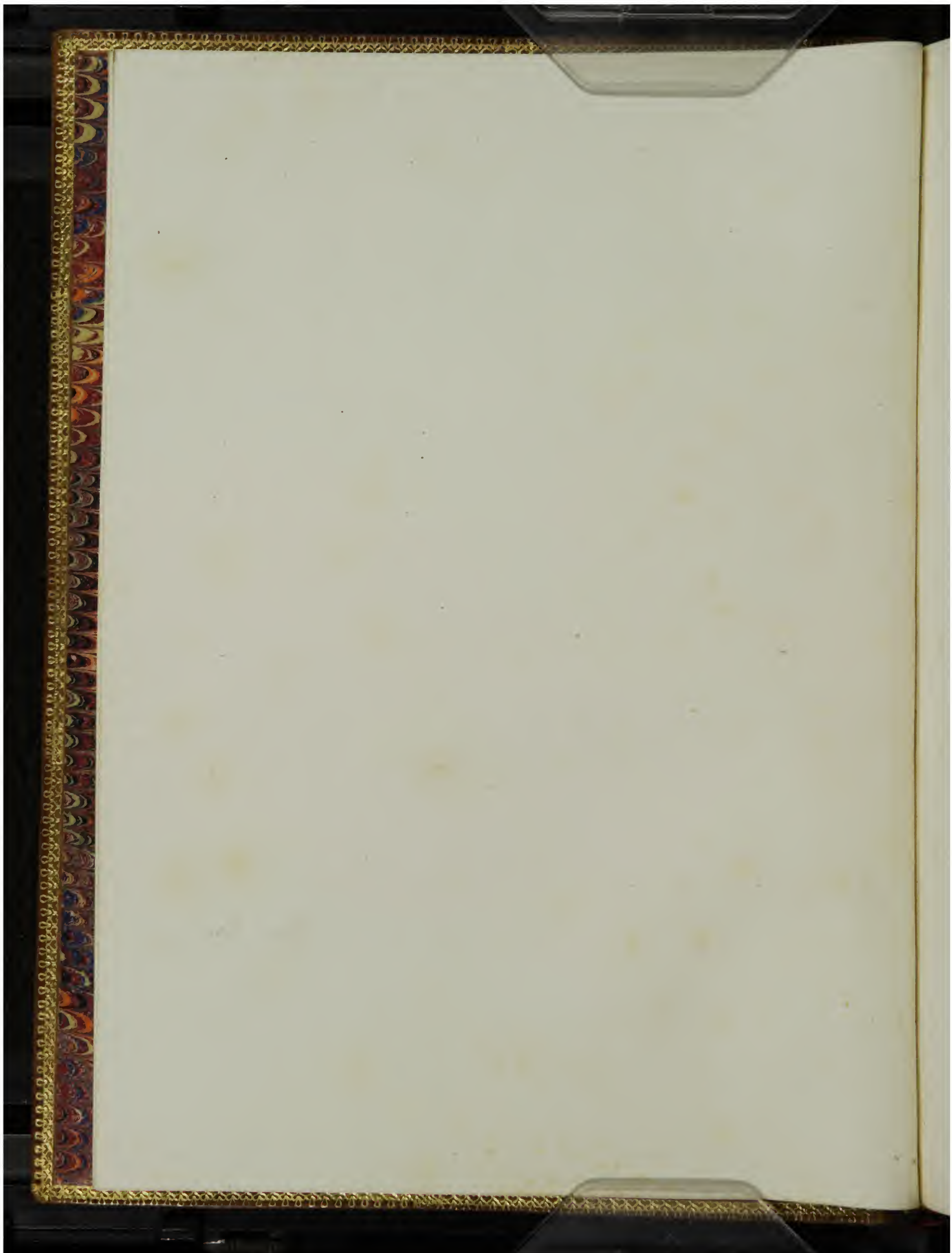

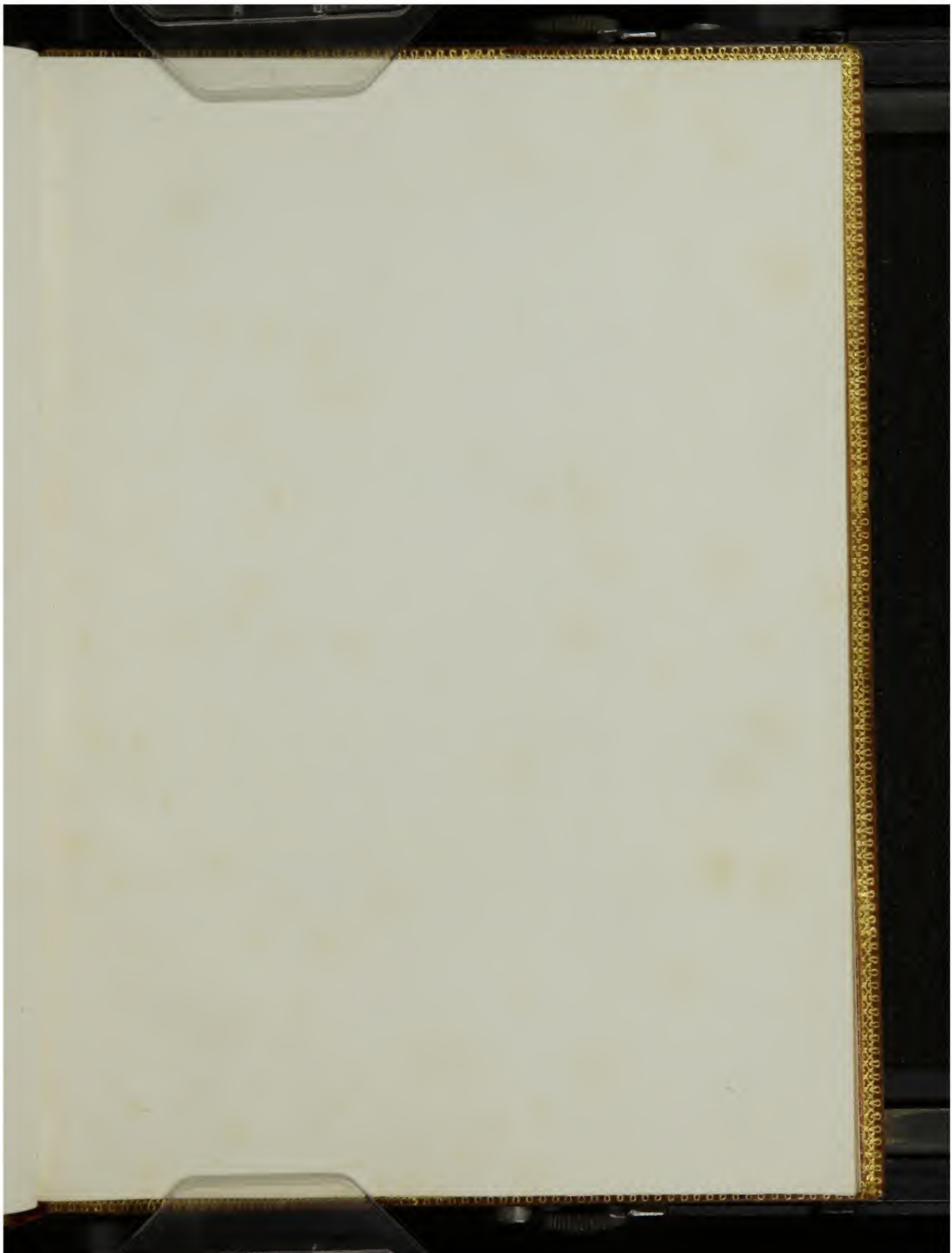

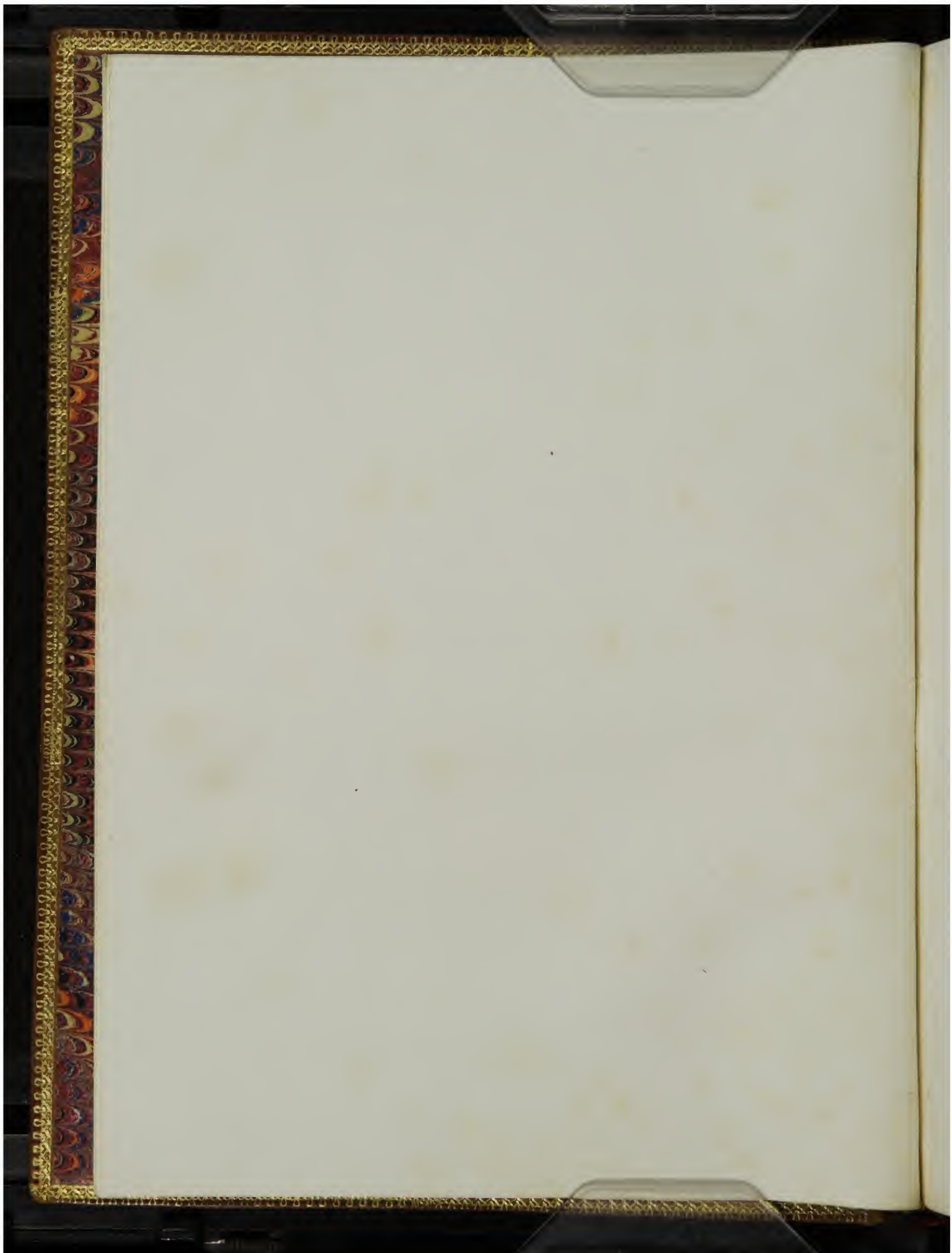
Ex Libris Ioannis Nencini
1874

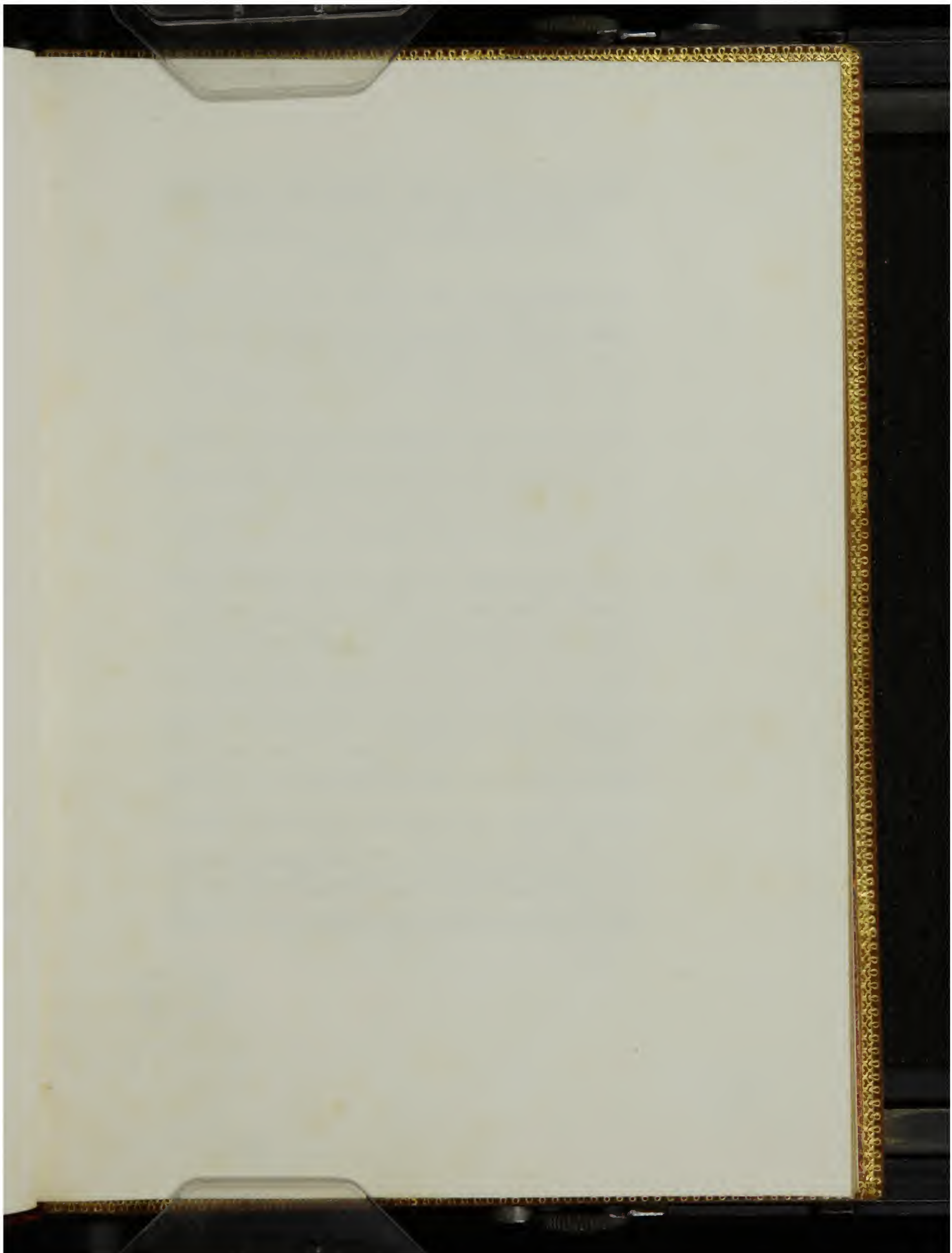

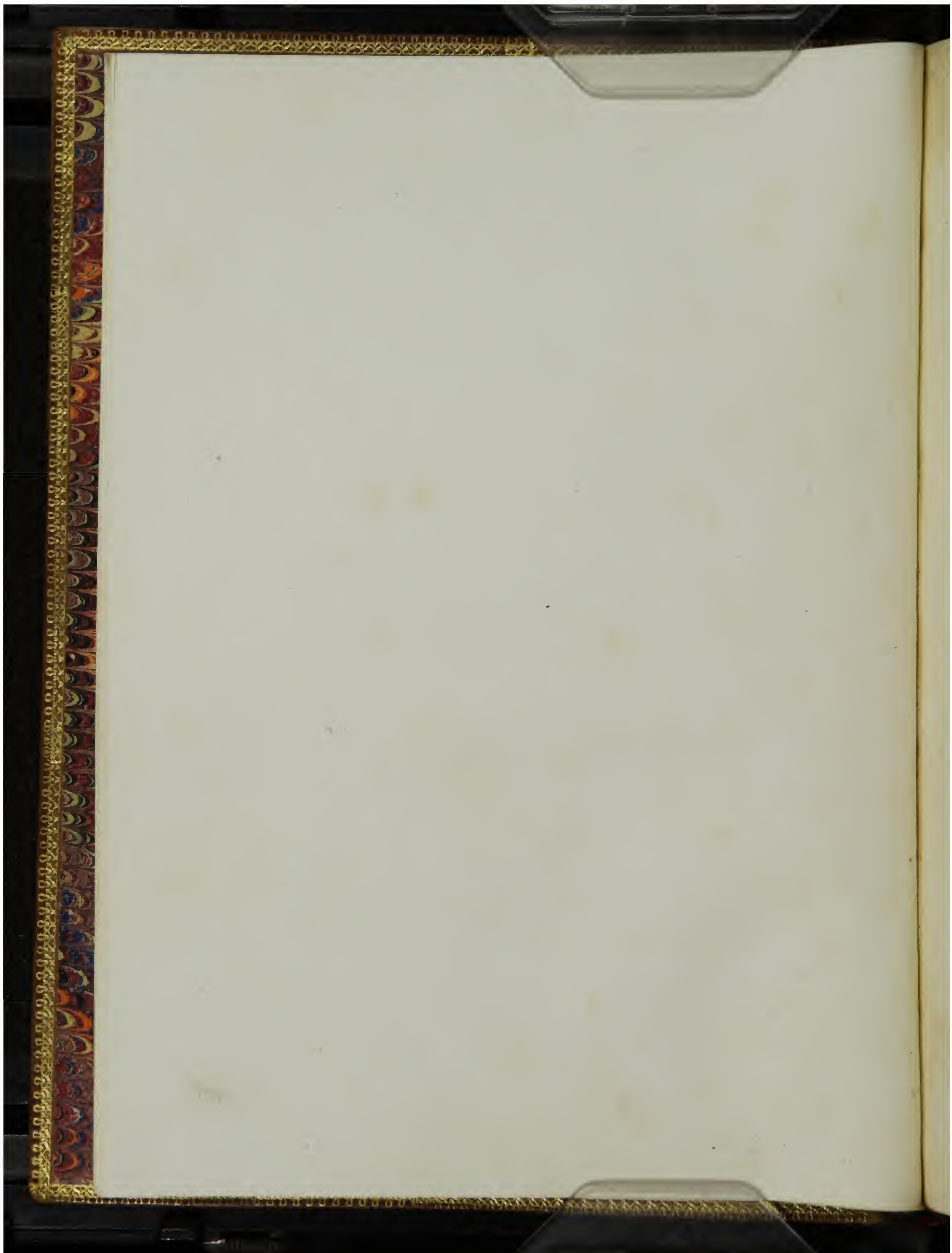

PETRI BEMBI DE AETNA AD ANGELVM CHABRIELEM LIBER.

Factum a nobis pueris est, et quidem sedulo Angele; quod meminisse te certo scio; ut fructus studiorum nostrorum, quos ferebat illa aetas nõ tam maturos, q̃ uberes, semper tibi aliquos promeremus: nam siue dolebas aliquid, siue gaudebas; quae duo sunt tenerorum animorum maxime propriae affectiones; continuo habebas aliquid a me, quod legeres, uel gratulationis, uel consolationis; imbecillum tu quidem illud, et tenue; sicuti nascentia omnia, et incipientia; sed tamen quod esset satis amplum futurum argumentum amoris summi erga te mei. Verum postea, q̃ annis crescentibus et studia, et iudicium increuere; nósq; totos tradidimus graecis magistris erudiendos; remissiores paulatim facti sumus ad scribendum, ac iam etiam minus quotidie audentiores.

Itaq;,quas pueri miſerimus ad te lucubra
tiones noſtras, numerare aliquas poſſu-
mus; quas adoleſcentes, non poſſumus:
quo in conſilio nobis diutius permanen
dum eſſe non puto: nam ut interdum nõ
loqui moderati hominis eſt; ſic ſemper
ſilere cum eo, quem diligas, perignaui:
neq; Hercule; ſi in officio permanſimus
in prima aetate; debemus nunc, tanq̃
inexercitati hiſtriones, in ſecundo, aut
tertio actu corruiſſe. praeſertim cum
aemulatio tuorum ſtudiorum Angele
nos non excitare modo languentes poſſit,
ſed etiam incendere; quippe, qui multa,
et praeclara habuimus a te ſemper, habe
múſq; quotidie et conſuetudinis noſtrae
teſtimonia, et doctrinae tuae. Quare ſi
cuti pueri ſcriptiunculas noſtras, quaſi la
ctentis ingenii acerbitatem, detulimus
ad te; ſic nunc deinceps etiam ad te adole
ſcentiae noſtrae primos foetus deferemus;
non quo me ipſe plus ames: nam iam id

fieri poſſe uix puto: ſed plane quia ita debemus inter nos: neq; enim arbitror cariorem fuiſſe ulli quenquam; q̃ tu ſis mihi. Sed de his et diximus aliâs ſatis multa; et ſaepe dicemus: nũc autem; quoniam iam quotidie ferè accidit poſtea, q̃ e Sicilia ego, et tu reuerſi ſumus; ut de Aetnae incendiis interrogaremus ab iis, quibus notum eſt illa nos ſatis diligenter perſpexiſſe; ut ea tandem moleſtia careremus; placuit mihi eum ſermonem conſcribere; quem cum Bernardo parente habui paucis poſt diebus, q̃ rediiſſemus; ad quem reiiciendi eſſent ii, qui nos deinceps quippiam de Aetna poſtularent. Itaq; confeci librũ; quo uterq; noſtrum cõmuniter uteretur: nã cum eſſemus in Noniano; et pater ſe (ut ſolebat) ante atrium in ripam Pluuici contuliſſet; acceſſi ad eũ progreſſo iam in meridianas horas die: ubi ea, quae locuti ſumꝰ inter nos, ferè iſta ſũt. Tibi uero nũc orationẽ utriuſq; noſtrũ, tanq̃ habeatur,

explicabo; non tanq̃ recenſeatur. Igitur; cum illum multa in umbra ſedentem comperiſſem; ita initium interpellandi eum feci. PETRVS BEMBVS FILIVS. Diu quidem păter hic ſedes: & certe ripa haec uirens; quam populi tuae iſtae denſiſſimae inumbrant; & fluuius alit; aliquanto frigidior eſt fortaſſe, q̃ ſit ſatis.

BERNARDVS BEMBVS PATER. Ego uero fili nuſpiam eſſe libentius ſoleo; q̃ in hac cum ripae, tum arborum, tum etiam fluminis amoenitate: neq; eſt, quod uereare, nequid nobis frigus hoc noceat, praeſertim in tanto aeſtatis ardore: Sed feciſti tu quidem pérbene; qui me ab iis cogitationibus reuocaſti; quas & libentiſſime ſemper abiicio, cum in Nonianum uenitur; et nũc quidem nobis neſcio quo pacto furtim irrepſerant non modo non uocantibus, ſed etiam inuitis.

BEMBVS FILIVS. De rep. ſcilicet cogitabas aliquid, aut certe de trium

uiratu tuo: ſaepe enim ex te audiui (ſi fieri poſſit) uelle te, in agris cum eſſes; quoniam tibi id cum modice contingeret, tum etiam perraro; de iis, quae in urbe agantur, tanq̃ lethaeo aliquo ſumpto poculo, nihil omnino rcordari.

BEMBVS PATER Eſt ita, ut dicis: nam cum ab urbe propterea me, frequentiáq; hominum; tanq̃ a fluctibus, in hunc ſolitudinis portum recipiam; ut relaxem a curis, remittámq; paulisper animũ; méq; ipſum reſtituã mihi, átq; ad reliquos confirmem labores; ut in ludis athletae ſolent; qui cum aliquo in curſu deſudarint, conſidunt parumper, reuocántq; ſeſe, ut ſint ad reliqua poſtea certamina ualentiores; ſi tamen illae ipſae me rus etiam proſequuntur, quas fugio curas, et ſollicitudines; profecto nihil ago: quod mihi quidem nunc ipſum euenit: qui cum ſolus in hac ripa conſederim, ut dignum aliquid iſto

ſilentio meditarer; ecce nos ita etiam unda illa ipſa reſorbuit urbanorum negotiorum; paulatímq; in triumuiratus mei curas delapſus ſum. B. F. Ita ſane coniectabar: uiſus es enim mihi iandudum neſcio quid multa cogitatione commentari; neq; eo uultu, quo eſſe hic ſoles, hilari, et ſoluto; ſed, quo te in urbe conſpicimus, contractiore interdum, ac graui. B. P. Recte coniectabare: Sed iſta tandem, quoniam nimis iam moleſta sunt, obliuiſcamur.

B. F. Vtinam ipſe id poſſis pater; tibíq; iſtud (quando ita te iuuat) tam facile factu eſſet, q̃ mihi: ſed omnes curae, quae quidẽ ſint maximae, ita ſe habent; ut, ſi inſequaris, non fugiant; ſi fugias, etiam inſequantur: munus autem iſtud tuũ cum eſt ipſum negotioſiſſimũ per ſeſe; quippe, a quo ferè omnes reip. noſtrae partes pertractantur; quódq; uniuerſae ciuitatis, caeterarúmq; urbium,

noſtrarum aduocationem agit, et ſuſti-
net; tum uero illud etiam accedit; ꝙ tu
is es, qui maxime omnium tranquillita
tem animi, requietémq; deames; quo fit,
ut magis etiam illa ſentias, quae te pre-
munt. B. P. Eſt fili, eſt ſa-
ne cauſa illa quidem non leuis, quae mi-
hi labores adauget meos: ſed tamen (ut
uerum fatear) aliud quiddam maius me
mouet; quod ipſum nuper me in ur-
bem reuocauerat, ſic dum ſederem; re-
uocátq; ſaepiſſime. B. F. Quid il
lud tandem eſt? B. P. ꝙ reip. cau-
ſa non commoueri neq; uellem, ſi poſ-
ſem; neq; poſſem, ſi uelim: nam cum ab
ineunte aetate ita uitam inſtituerim meã;
ut patriae adeſſem ſemper; prodeſſem,
cum poſſem; potuerim autẽ nonnunꝗ
uel iuuenis et domi, et foris; illa uero me
ſaepe muneribus reliquis, ſaepe legationi
bus honeſtarit; eam ipſe ſi deſeram nunc,
cum et experientia, et cõſilio, et auctoritate

plus ualeo; quid ſit aliud, q̃ ſi tu me iuue nis ſenem deſtituas, filius patrem?

B. F. Duas igitur cauſas praedicas păter curarum tuarum; duras tu quidem illas, et graues; uerum, quia te ſciente a te ipſo proueniunt, perferendas: nam qui te idem et actionibus tradidiſti, qui bus otio inimicius eſſe quid poteſt: et rus amas, ſeceſſúſq; iſtos tuos; quae quidem, cum multo diutius ipſis careas, q̃ fruaris, uitam ſibi illam efficiunt moleſtiorem; dolendum tibi non puto; ſi te uel illis ip ſis rebus condemnes, quas fugis; uel fugi as omnino, quae te iuuant. Sed illud tamen quale eſt, quod te dixeras reip. cau ſa commoueri: an te fortaſſe mi păter mo tus ii Galliarum perturbant, qui ferun- tur?

B. P. Mini- me illi quidem: uerum admodum gau- deo te e Sicilia rediiſſe: nam ſi aliquid eue nerit; malo te hic eſſe, ubi omnes ſumus; q̃ illic, ubi neminem habes tuorum.

B. F. Equidem adſum ac libens cum ea de cauſa, tum quia uobis omnibus carebamus iam nimium diu: caue tamen putes nobis hoc Sicilienſi biennio quicquam in uita fuiſſe iocondius.
B. P. Gaudeo et id quidem: ídq; ipſum ex eo ſuſpicabamur, ꝙ nondum ad nos cogitabatis. Sed poſtea, q̃ in eum ſermonem incidimus, ut de Sicilia loqueremur; narra mihi quemadmodum ea ſe habent, quae de Aetnaeis ignibus et feruntur paſſim, et perleguntur: te enim acceſſiſſe illuc cum Angelo tuo, totúmq; montem perluſtraſſe audiebamus: et nobis quidem certe nunc uacat: quid enim iſtoc aeſtu agamus meridiani? neq; eſt, quod ego ſoleam libentius, q̃ de naturae miraculis audire. B. F.
Haec uero, ut libet; modo ualeam recenſere: et quidem eiuſmodi ſunt; ut tibi audienti afferre uel magnam poſſint; mihi certe narranti ſemper aliquam afferant uo-

luptatem:quanq̃ quidem iam hoc ipſum facimus nimis ſaepe : q̃ enim multis nos eadem ipſa cenſes poſtea, q̃ e Sicilia reuerſi ſumus, narrauiſſe ? Sed conſurge (ſi placet) ab hac umbra: nam in ripis quidem omnis quae fit accubatio, ea ſi longior eſt, eſſe admodum grauior ſolet: atq; ad illa buxeta noſtra (ſi tibi uidetur), ſedéſq; pergamus. B. P. Periniquum tu quidem facis; qui de ignibus loquuturus ab umbra, et frigore deceden dum putas: ſed (quando ita uis) propter aquam potius in ripa deambulemus; et cum fluuio ſermoni reliquo demus operam loquentes: ita mihi uidebor melius tuas illas flammas Aetnaeas (ſi me offen derint) Pluuici mei unda temperaturus B. F. Illae uero neq; te offendent, cum abſint longiſſime; neq; hic ſi adeſſent, reſtinguere illas poſſet Pluuicus tuus; cum mare ipſum etiam cedat illis uolentibus, atq; earum ardoribus

contrahatur. B. P. Magnum exordium inceptas filí; ac iam planè uix credenda sunt ista, quae dicis: uerum, qui ita fiat, explana id etiam mihi.

B. F. Faciam, ut iubes: sed opus est ánte, q̃ illò ueniam; ut aliqua te prae doceam déq; insulae, déq; montis natura; quibus cognitis ad ea, quae postulas, recta pergemus uia. B. P. Age, ut libet; modo ad illa etiam alíquando ueniamus: quin etiam mihi feceris gratissimum; si ea lege inceperis, ut nequod pulchrum praetereatur; siue uidisti aliquid, siue audiuisti, siue quid es ipse commentatus. B. F. Ego uero (si placet) iter tibi nostrum omne ordine ipso, quo factum est, recensebo; téq; a Messanae menibus usq; in Aetnae cacumen perducam. B. P. Placet, et cupio: incipe igitur; uiámq; ipsam omnem reminiscere, et tanq̃ recurre, si potes. B. F. Agam se

dulo id quidem: itaq; (ne te teneam diu tius) Quartusdecimus mensis agebatur; ex quo ego, et Angelus meus apud Constantinum praeceptorem graecarum litterarum studiis exercebamur: neq; sane adhuc uacuum ullum tempus dederamus nobis laboris; ac ne unum interea integrum remiseramus diem. B. P.

Nimium fuistis assidui uestris in studiis adolescentes, uel etiam superstitiosi: annum, et menses nouae linguae rudimentis incubuisse nullo intermisso die: mirum; si uos uel habitudo illa prior destituit, uel color: nos tamen e nauigatione traxisse uos pallorem istum, et maciem putabamus. B. F.

Ita euenit: sed en tibi: iam tandem nos ipsos respeximus: placuit enim ut Aetnam uiseremus; atq; interea, dum animi relaxarentur, quod efficere uel occupatissimi debeamus, tantum naturae miraculum etiam feriati nosceremus:

ita iocundis aliquot ſumptis comitibus, qui nos perductarent, conſeſſo equo Meſſanam reliquimus: ſed iter facientibus nobis Taurominium uſque memorabile nihil comſpectum eſt: ſumma enim littora eraduntur. A leua ſtatim Rhegium, et Brutii agri paruo primum, mox latiori maris interuallo aperientibus ſe ſe paulatim anguſtiis proſpectantur: a dextra colles continui imminent, Bacchi tota feraciſſima plaga, et Mamertinis uinetis minus fortaſſe, q̃ olim fuit, tanq̃ ab ipſa uetuſtate contritis iam laudibus; ſed tamen ſatis nunc etiam percelebris. In medio ferè itineris, uel paulo amplius caſtellum Niſus ex aeria montis rupe uiatoribus late proſpicitur; unde illud deuectum. Ouidianum,

Niſiades matres, ſicelidéſq; nurus:

Incolae uallem etiam omnem, quae ſubeſt, Niſi regionem uocant. B. P. Erit iſto ſane modo etiam aliquid infra Tau

rominium memorabile:nam de hoc poe
tae uerſu (ſi recte memini) nobîs pueris
nondum inter grammaticos conuenie-
bat: qua quidem in re adhuc illi arbi-
trum ſi quaerunt; plane uideo eam cõtro
uerſiam poſſe dirimi a Niſo tuo; a quo ne
ſcio q̃ blande caeteri hoſpites ſuſcipian-
tur; te certe (ut illi dicerent) etiam elegan
tiorem remiſit: Sed ſequere. B. F.

Taurominii cum ueterum monumento
rum reliquiae plures uiſuntur, templa;
ſepulchra, aquaeductus: quin ſaepe teme
re graeca numiſmata paſſim effodiuntur
áffabre facta illa quidem, neq; in aes mo-
do inſculpta; ſed in argentum, ſed in au-
rum; quod etiam Syracuſis plurimum,
et ferè per totam inſulam euenit: tum eti
am coctile theatrum adhuc manet paulo,
q̃ id, quod Romae uidimus, minus; niſi
ꝙ illud amphitheatrum eſt: quae qui-
dem omnia eò inſpexi diligentius; ꝙ
te recordabar plurimum ſemper uete-

rum hominum imaginibus, monumentísque, tanq̃ uirtutum illorum, et gestarum rerum testibus, oblectari. Vrbs ipsa loco praecelso, atq; edito sita, et mõtium angulo promissa in pelagus prospectum maris Ionii late hinc inde dominatur: theatrum ultimam anguli rupem insedit, qua collis conspicuus ante omnem urbem in circum planitiem ducens audentior procurrit in mare; atq; hinc fluctibus, inde urbe medius ipse terminatur. E Taurominitano demissi iugo, et littore paulatim relicto, uallémq; ingressi; quam a leua Aetnae radices, a dextra Taurominitani montes efficiunt; per eam Randatium usq; peruenimus nouum oppidum, et in Aetnae radicibus, qua parte mediterranea despectat, situm. iter totum a Taurominio nobis quatuor, et uiginti mil. pass. comfectum est. uallis sonoro, et ꝑpetuo flumine scinditur, et irrigatur. Platani numerosa

ſylua utraſq; ripas inumbrantes maximam ſibi uallis partem egregiae incolae uendicarunt. B. P. Ain' tandem, Platanos illae habent ripae? B. F. Pulcherrimas illas quidem, et multiſſimas; ut non Platonem modo, aut Ariſtotelem, ſcholaſq; omnes mitiores ſuis umbris inuitare poſſint ad philoſophandum; ſed etiam Gymnoſophiſtas duriſſimos illos quidé homines, et ſole admodum delectatos.

B. P. Quàm uellem; ut cum earum duabus poſſem ego, uel tribus arboribus etiam omnes illas fructiferas arbores quas in quinquuncem diſpoſitas habemus, commutare. B. F. Vtinam illae tibi potius pater iis ſtantibus totum Pluuicum obduxiſſent: poterãt enim uel uniuerſum Nonianum: ſed neſcio, an iſto ſub coelo prouenirent. B. P. Equidem arbitror: nam illis poſtea, q̃ in Italiã trauectae ſunt et quidem ab ipſa Sicilia primum, multae urbes abundauere; quanq̃ poſteriorum

hominum negligentia deperierint: nos
enim; dum Romae essemus; unam, quae
in ima ripa speculi est Dianae Aricinae,
pro miraculo uidimus. Sed nihil est pro
fecto (mihi crede), nihil est fili (ut ego
semper dicere soleo); quod effici ab ho-
mine cura, diligentiáq; non possit: nos
enim (ut de me ipso loquar); quibus ta-
men; ex quo hanc uillam exaedificaui-
mus, iam inde ánte, q̃ tu es natus, consu
mere hic nondum etiam licuit triginta in
tegros dies; neq; quando licebit scio, cu-
piam certe semper, et peroptabo; uides
q̃ multos tibi posuerimꝰ ordines pulcher
rimarum arborum uel nostratium, uel
aduenarum: ꝙ si etiam Platanos habuis-
sem; nunq̃ illae me uiuo periissent; et ha
beres tu quidem nunc, quo melius inuita
re posses Faunum tuum; et ille, quo li-
bentius accedere. B. F. Vellem equi
dem mi páter: sed (quando id effici nō po
test) oblecta te populis tuis: tum etiam (si

placet); ſicuti matres filiorum nomina, qui deſyderantur, in eos ſaepe tranſſe-runt, quos habent; ita et nos Platanos illas uocemus. B. P. Mihi uero placet illas populos ſemper uocari: atq; haud ſcio, an etiam cum eas tempeſtas ue tuſtásue conſumpſerit (ut ait ille de quer cu Mariana), tamen erit in Noniano po pulus, quam Bembeam populum uocét: ita mihi quidem uidetur illas aeternitati cõmendaſſe ſuis carminibus Aurelius no ſter. Quare;

Quae uitreas populus arduo
Bembeas ad aquas uertice tollitur
Viuum ceſpitem obumbrans,
Intonſa bicolor coma

ſit ſemper populus: creſcat; ſurgat altius uel aquila iſta, uel poetae uerſu: ſed (ut ad Platanos redeam) non tã mea cauſa iſtud ipſum cupiebã fili, q̃ tua: ego enim me ob lectaui ſatis; tũ experiendo illud didici, ut nequid admirarer: neq;; ſi quid ſero

aliquando, quod facio semper, cum licet; siue aedifico aliquid, aut paro; propterea id facio, uel quia illis omnibus rebus putem me esse usurum, cui me ipso uti iam meo ipsius iure non licet; uel quia non facile illa possem contemnere, quibus carerem: quid enim mihi potest iam ad eos dies, qui mihi reliqui sunt ad uiuendum, esse non satis? uobis ista parantur pueri; uobis ista (inq̃) non mihi: scio enim q̃ a parentibus quaesita ista dulcius accipere soleant filii, q̃ ipsi facile comparare; siue ꝙ in quaerendis rebus pleriq; laborem fugimus, in partis omnes uoluptatem amamus; siue ꝙ in iis, quae nobis a maioribus nostris relinquuntur, insit etiam memoria illorum, qui tradidere; quae illa nobis nescio quo pacto, cum sanctiora efficiat, tũ certe facit multo etiã iocundiora. B. F. Mihi quidẽ pater et nunc ista carissima sunt, quae, quaes in nos amoris exuberãtia, a te uideo dici

et erunt ſemper, dum uiuam, fixa ani-
mo et memoriae meae; cupióq;, ut ex
iis ipſis rebus, quae mihi a te, quaéq;
fratri comparantur meo, longiſſimam
ipſe nobiſcum percipias uoluptatem:
ſed ſi tibi nos unq̃ naturae lege ſuperui
uemus; habeo alia ego (ut de me tantum
loquar: nam de fratre quanq̃ multa poſ
ſent dici, malo illi integram cauſam re-
linquere reſpondendi tibi), habeo alia
(inq̃), quae mihi ſanctiſſimam tui memo
riam ſemper efficient etiam abſq; Nonia
no tuo; quippe, qui me puerum edu-
caueris non diligenter modo; ſed planè
(quod uere mihi uideor eſſe dicturus) eti
am religioſe; habueris tecum in legatio
nibus tuis; imbueris optimis moribus;
omnibúſq; bonis artibus (quod in te eſ-
ſet) ita ſemper inſtitueris; ut uerear, ne
ſim prorſus ingratiſſimus, ultra haec mi
hi a te ſi quid unq̃ relictũ optauero; tum
ſi de iis ipſis tibi non ego ſemper maiores

gratias habuero, q̃ si mihi magnificas uil las construxisses. Quare ista quidem de causa nihil est sanè, quod labores

B. P. Ego uero ac multum: nam, qui tibi illa praeparauerim; quae sunt longe potiora meo quidem iudicio; et (ut uideo) etiam tuo; curandum est etiam mihi, ista tibi ut ne desint; quae, cum minora quidem sint, ualde tamen sunt necessaria: quemadmodum si te quis ad coenam uocet; ferculáq; afferat cum uaria, tum sumptuosa; uina multifariam apponat; ministros adhibeat; calices quaerat, et uasa uel aurea, uel gemmata; nisi statuerit triclinium, aut mensas in hortulo disposuerit, ut tibi stanti coenandum sit; certe tu illũ nihilo probes magis, q̃ si tam multa omnino non parauisset: Ita mihi eueniet patri: nam ꝙ te recte instituerim a puero; mécum habuerim semper; utrãq; linguã te docendum curarim id est ad cœ-

nam uocasse te satis dubiam, et sumptuo sam; in qua depasceres animum tuum, téq; ipsum conuiua elegans oblectares: conuiuae nanq; sumus omnes, dum ui uimus; neq; aliud est omnis uita nostra; qua sub ista mundi luce fruimur, q̃ longa concoenatio, aut (ut iam uerius dicam) conuictio: q̄ si nec sedem ullam tibi, nec umbram aliquam praebuero coenan ti; hoc est nisi uiuenti diuersorium, se cessúmq; gratum aliquem parauero stu- diis, et camenis tuis; profecto non tam in illis laudabis diligentiam meam, q̃ in his etiam culpabis negligentiam: neq; tam pulchra ea tibi esse uidebuntur, qui bus habundaueris; q̃ fuisse illa, quibus carebis, necessaria. ita fiet; ut cum semel abiero; tu me saepius accuses, q̃ probes.

B. F. O mi pater; méne tam impium unq̃ futurum, ut te audeam accusare? ego te unq̃ accusem pater? quid si non tu me saepe monuisses, et ego alí-

quando ſcriptum legiſſem a ſummis ac ſapientiſſimis uiris, animi bona eſſe, quæ beatos homines facerent ſola ipſa per ſeſe, quaéq; opis externae non egerent: ea neq; eripi poſſe cuiq̃, nec aetate ſeneſcere, nec morte interire: caetera omnia manca eſſe, labilia, momentanea: quae quoniam fortunae, et caſu regerentur; tanto eſſe magis quenq;, quantum illa contemneret, uel diuitem, uel etiam ſapientem: animos noſtros ex aetherea ſede in hanc corporis labem profectos ea lege, ut ad illam ipſam purgati aliquando reuerterentur, quae hic eſſent, deſpicere; ad illa ſe intendere, quo properarent: me uero, quem iſta quandoq; docuiſſes; niſi mihi uillam reliqueris, ſyluámq; platanorum; putas tibi eſſe ſuccenſurum? non eſt ita mi pater: ne putes. B. P. Non puto. B. F. Neq; me tam dementem exiſtimes uelim. B. P. Nõ exiſtimo. B. F. Quid ita igitur loquebare? B. P.

Quia noueram mores hominum;tum etiam pertentare te prorsus uolui, q̃ recte ista sentires. Sed omittamus haec iam tan dem filĩ; atq; ad eam partem sermonis, ex qua egressi sumus, reuertamur.

B. F. Immo uero pater nec reuertamur: quid enim amplius nobiscum pla tanis illis? de iis enim loquebamur. Sed (si placet) ad Aetnam potius, de qua sermo haberi coeptus est, properemus.

B. P. Mihi uero pérplacet; ita tamen, ut ne festines: tibi enim ego omnes has pomeridianas horas dico. Sed quoniam me impellente nimium iam extra Aetnae terminos prouecti su mus, non cõmittam, ut te interpellem saepius; nisi quid erit, quod de ea ipsa te rogem. B. F. Sanè mons ip se situ, forma, magnitudine, feritate, incendiis mirus; demum tota sui qualitate ac specie longe conspicuus, et sibi uni par est. Ab aurora mare Ionium bibit; et Ca

tanam ſuſtinet imo in pede : cum ſole deſcendit in inſulam, qua Tyrrenum pelagus eſt ;et quae Aeoliæ appellantur: laterorſus, in ſeptentriones uergenti Pelorus obiicitur, et Italiae anguſtiae ſunt : contra reliqua inſula ſúbiacet, tractúsque ii omnes, qui cum Lilyboeo in Africam protenduntur. Ipſa Aetna radices ſuas ferè in orbem deducit; niſi sícubi orientem, et meridiémuerſus pro miſſo cliuo pauliſper extenditur: celebs degit; et nullius montis dignata coniugium caſte intra ſuos terminos continetur. circumitur non minus, q̃. c. mil. paſſ. aſcenditur ferè per uiginti, qua breuior uia. Imi colles, ac omnis radicum ambîtus per oppida, et per uicos frequens inhabitatur; Baccho, Pallade, Cerere feraces terrae; armentorum omnis generis ſupra, q̃ credas, feraciſſimæ. Hic amoeniſſima loca circunquaq; : hic fluuii perſonantes: hic obſtrepentes riui:

hic gelidiſſimae fontium perennitates: hic prata in floribus ſemper, et omni uer na die; ut facile quilibet puellam Proſerpinam hinc fuiſſe raptam putet: hic arborum multiiugae ſpecies et ad umbram ualentium, et ad foecunditatem; in qua etiam tantum excellunt caeteras omnes arbores; ut mihi quidem magis huic loco conuenire uideantur ea, quae de Alcinoi hortis finxit Homerus, q̃ ipſi Phaeaciae; in qua certe nos, cum e Sicilia rediremus, nihil eiuſmodi uidimus, quod nos tantopere oblectaret; ut etiam non inurbane Angelus meus interroganti eum cuidam ex Phaeacibus, qui nobis urbem omnem oſtentarant, quid nam illi uideretur, ita reſponderit. Ego Phaeaces debere uos quidem, inquit, Homero permultum exiſtimo; qui uobis plura etiam tribuit, q̃ ipſa natura. referam (ſi potero) latine; uel certe ut potero: nam aduerti propterea tum eti-

tiam diligentius illum ipſum Homeri locum.

Hic nemora in coelum late creſcentia ſurgunt,
Punicei pomum grani; malúmq;, pirúmq;,
Et dulces ficus, et magnae Palladis arbor.
Non illis borealis hyems, non officit aeſtas
Torrida; ſed placidas zephyris ſpirantibus auras
Arboribus totum ſuperat foetura per annum:
Et pomo inſenuere recentia poma priori;
Et noua iam miti ſuperaduenit uua racemo.

Medius mons nunc uariis arboribus late ſyluescit, et praecipue pinis, et fagis maximam in magnitudinē, multitudinémq; creſcétibus; quarū illae inferius, hae ſubli

miores ſunt:nunc nudo latere arabiles in
plagas extenditur;et ſaepe uſq; ad imũ de
ſcendit,frumentis adeo foecundus;ut cre
dita nonnunq̃ in centuplam ſegetem cul
toribus ferat. itáq; prudenter , ut multa,il
lud etiã priſci uiri;ꝙ nobiliſſimum tem-
plum Cereris in Aetna cõſtituêre:ubi ení
potius dea ſegetum coleretur;q̃ ubi fru-
ges optime prouenirent:atq; id quidem
tantum de ſegetibus : uerum ab uniuerſa
Aetnae fertilitate (ut opinor)fabula etiã
emanauit, Ariſteum giganta eo in monte
ita ſaluum eſſe , atq; uiuere;ut neq; ab Ae-
tna prematur unq̃ ,neq; flammis coeleſti
bus inuratur;ꝙ optimi,et uberrimi eſſent
fructus ,qui per Aetnae loca naſcerẽtur,
nullo telluris uitio,nulla aeris offenſi ma
lignitate: nã et Ariſteos graeci quidẽ illos
uocabant ,qui uiciſſent in certaminibus;
quod uerbũ ab optimo deductũ ẽ credo,
quia niſi optimi non uincerẽt:et gigantas
ſcimus eſſe filios telluris appellatos : ita.

quoniam fructus uniuersos tellus, quasi mater, parit; cum fructus Aetnaeos esse optimos, atq; uberrimos uellét dicere; tãq̃ caeteros superarent; fabulae datus est locus, non inuenuste quidem; si tibi ita uidetur: expecto enim etiam quid tu sentias scire abs te. B. P. Mihi sanè uidetur: ítaq; redde caetera. B. F. Reddam pater; atq; illa ipsa quidem, quae a principio postularas, et quorum causa ista omnia dicta sunt: uentum est enim ad id; ut iam de ignibus loqueremur. B. P. Verebar sanè tu ne me longius prouecta res: quanq̃ quid longum mihi esse hac in re, qua de nunc agimus, atq; isto in otio potest? B. F. Curabo id quidem, ne fiat (si potero), q̃ potero, diligenter. B. P. Immo Hercle fiat potius; etiam id si facere ipse, ne fiat, potes: non enim impedio: illud autem ideo dixeram; quia te putabam ánte, q̃ istuc accessisses, aliquandiutius erraturum. B. F.

Ego uero existimabam păter errauisse me sic etiam nimis diu. B. P. Non est ita: sed, ne nunc tandem erremus; perge de ignibus, ut proposuisti: uerum autem, quid tu haeres? B. F: Pergam equidem, ut iubes: sed scin, quam in salebram inciderim? B. P. Nihil profecto minus. B. F. Dum tibi ad ignes festino, eam Aetnae partem; quae nobis una restabat de tribus (sic enim partiri soleo); et qua síne ad ignes ipsos perueniri non potest; pe nè omiseram suboblitus: ita Aetnam, quasi Chimaeram, caeciderамus; et tanquam ream, capite mulctaueramus imprudentes: sed agam nunc tutius; ac de utroq; simul loquar. Superior ítaq; montis pars (nam iam de iis, quae infra sunt, diximus) usq; ad summum cacumen nuda uariam faciem praeostendit: nam alibi semiherbosi tractus sunt intersurgentibus tophis, qui etiam in

pedemontana regione passim uisuntur:
alibi per summa ora exundans incen-
dium saxis fluentibus totas plagas in-
occupauit; alibi arenarum campi ma-
gnam inlongitudinem, et latitudi-
nem extenduntur. In supremo cra-
têres duo sunt, quorum alterum, qui
minus altissimus est, ipsi uidimus in pu
tei rotunditatem angustum, emissis ue
luti gemina sponda hinc inde saxis sul-
fureo uirore fumigantibus: hunc lapi-
dea planities ambítu angusto circúnte-
net; quo ut primum inscendimus,
sulfureis statim nebulis, et suburenti fu
mo, ueluti e fornace, percussi ora penè
retulimus gradum: mox increscen-
te audacia, qua uentus perflabat, pau
latim ingressi cratêrem ipsum tetigimus
manu. Effundebatur inde, sícuti ex
camino, fumus non intermissa exhala-
tione: is tamen etiam scissa per longa in-

partim tardantibus arenis; et cliuus ſtà-
tim etiam quoquóuerſus impendebat.
is uniuerſi corporis uertex ſummus eſt;
et tanq̃ in urbem arx domina, ſic ille in
montem prominatur. ab eius inſcenſu
detinuere nos potentiſſima uis uento-
rum, et exhalantes fumi: ítaq; tibi de il-
lo referre quidem aliud nihil poſſum̃;
niſi tibi ea uis recenſeri, quae ab Vrba
no monacho accepimus poſtea, Meſſa-
nae cum eſſet, homo ille quidem ueriſſi
mus, atq; harum rerum cupientiſſimus
ſciſcitator: is enim paucos antè nos dies
per ſummam tranquillitatem totum uer
ticem perluſtrarat. B. P. Immo
uero cupio: noui enim ego illum, atq;
amo, quod te non latet; quo mihi futu
ra ſunt haec omnia illius etiam teſtimo
nio gratiora. B. F. Aie-
bat ille igitur (quando ea tibi narrari
poſtulas; quibus tamen ego tam acce-
do ut credam̃, q̃ omnino ſi perſpexiſ-

ſem) uerticem illum eſſe ab ingenti
cratêre occupatum ambítu circiter qua-
tuor ſtadiorum ; eúmq; non uſq; in i-
mum deſcendere eodem hiatu; ſed al-
uum ſibi intus paulatim aſtringere eá-
tenus, quoad in medio centro ad euo
menda montis incrementa ſatis amplo
ore foraminatur: tum eſſe in ſumma
montis corona paruum tramitem, ubi
pedes firmentur; ex eo ſi quis declina-
uerit, aut in cratêrem obrui, aut e mon
te deturbari: ſtetiſſe tamen ſe ibi tam
diu, quo bárathrum exploraret: eru-
ctaſſe tum montem magno ſtrepore in-
cendia caliginoſa, et perurentes petras
ſupra os, quantum ſagitta quis mitteret,
uel eò amplius, inſurgentes: atq; eum, ué
luti corpus uiuens, non perflaſſe ſemper;
ſed emiſſa ſemel anima ceſſaſſe diutule, dũ
reſpiraret: tum ſe copiam intuendi habu-
iſſe, quae uellet: mox eiectaſſe iterum,
atq; iterum pari interuallo uſquequaq;:

interea ingemere intus cauernas auditas; intremere etiam tonitruis montem sub pedibus magno; et formidoloso iis, qui aderant, horrore: ex quo illud mirum uidetur; q qui tum strepitus per tranquillitatem sentiebantur, eorum a nobis nihil auditum sit in tanta ferocia uentorum. B. P. Illud uero nec uideatur fili, neq; planè ipsum est mirum: constat enim (quemadmodum scriptores tradidere) simul cum uentis Aetnae animam immutari: et quo flante fumos tantum, et caligines exhalet; eo ponente modo puras, modo crassiores flammas emittere pro surgentium uentorum qualitate: aliquando etiam effundi torrentes ignium uaria exundatione pro, ut intra montis uiscera pinguia, uel exilia incrementa sunt: quae cum ita se habeant, illud etiam posse fieri quis est, qui neget, lenissima unius uenti aura eos strepitus intra mon-

tem excitari, qui uel furente altero non queāt? non enim q̃ perflet quis; sed q̃ intret in montem, quámq; se in cauernas illius, ínq; uiscera insinuet, est spectandum. B. F. Intra montem igiur tu, tanq̃ intra pectus animam, sic accipi ab Aetna uentos putas; quibus illa modo spirat leniter, modo uehementius incitatur? B. P. Sanè quidem: nisi tamen ueriora illa sunt, quae de Typhóeo, déq; Encelado poetarum fabulositas concinnauit. B. F. Verissima illa quidem fabella est: sed perge tu mihi; atq; etiam pāter huius incendii causas redde, si placet: nam ex incolis quidem inuentus est nemo; qui ea nobis paulo uerius explicaret. B. P. Pergam, ut libet: sed non prius id faciam; q̃ mihi dixeris quómodo illud sit, quod tu uerissimam fabellam dixisti.

B. F. Quia sanè ea demum uerissime fabula est; quae nihil habet

ueritatis. B. P. Pulchre nimirum: atq; isto modo ego etiam dicere historiam falsissimam possum; ut ea sit demum falsissime historia, quae falsi habeat nihil. B. F. Non sequitur istud pater: sed nos dialecticen e captiosis sophistarũ circulis, coronísq; neauocemus: satis enim habet illic negoti. Quare age mi pater; explana potius illa nobis, quae petimus; ea incendia unde oriantur; et orta quomodo perdurent. B. P. Tu uero postulas etiam sine dialecticis philosophari: quod quidem ipsum fieri q̃ possit, uel alio tempore ex te ipso cognosces; uel cum uoles, audies de me: nunc uero age, philosophemur: interea tamen paulisper hoc in cespite considamus: neq; enim ullis adhuc Nonianis legibus cautum est, ne quis temere quo quo incespite considat: quemadmodum olim urbanis, nequoquo in solio: et ego iam deambulando defes

ſus ſum. B. F. Tu uero quieſce, ut libet, et q̃ diu libet: ego autem et ſtare adhuc poſſum libentius; et te ita melius auſcultabo. B. P. Et quidem hoc etiam licet: ſed quoniam ita uis; ut, quibus de ignibus ego te antea interrogaram, de iis tu me nunc audias diſſerentem; breui expediam, quae ſentio: neq; enim nimis multa ſunt. Tellus quidem omnis Bembe fili, ſicuti noſtra corpora, foraminibus, canalibúſq; diſtincta eſt, et tanq̃ uenis internotata; ſiue ꝙ omnino coire non poteſt quae ſpecie quidem multum ſibimet differat intra ſe ſe; ſiue ꝙ aut gignit ipſa ſemper aliquid, aut interimit, et immutat; neq; unum idem omnis, atq; eodem permanet; ſiue (ut alii tradidere, et quidem principes in philoſophia uiri) quia planè uiuit ipſa; atq; a mũdi anima uitam trahens ab eadem mundi anima extra, intráq; ꝑluſtrat̃, Sed in omni tellure nuſpiam maiores fiſtulæ, aut mea-

C iiii

Virgilius in suo
[illegible] immensus [illegible]
[illegible] orbis. Extremique [illegible]
[illegible] agitat [illegible]
Non totum est solidum [illegible]
[illegible] hiatu, sed
[illegible]
latebris [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] terra [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible]
similis quoque terra
[illegible]
non [illegible]
[illegible]

tus ampliores ſunt; q̃ iis in locis, quae
uel mari uicina ſunt, uel a mari próte-
nus alluuntur: nam cum éxedit ſéper ma
re, conſumítq; ſuopte contactu, ſuáq; na
tura omnia; tum autem, ſi partem eſt na
ctum aliquam debiliorem, membráq;
non adeo robuſta telluris; erôdit illa mul
to facillime; pergítq; in uiſcera ipſa, q̃
poteſt: ítaq; cum in aliena regna ſibi uiã
faciat; uentis etiam facit: ex quo fit; ut
loca quaeq; maritima maxime terraemo
tibus ſubiecta ſint, parum mediterra-
nea. ꝙ ſi etiã in ſulfuris uenas uenti furen
tes inciderint; tum incendia ſuſcitan-
tur ſanè non difficulter; quoniam et in
ſulfure cõcipiendi permagna ignis uis in-
eſt, et uenti etiam aliena ſuccendunt
ui ſua: haec autem tu ut in Aetna ac-
cidant omnia, uide; quippe (ut modo tu-
te dixiſti), quae mare in radicibus habeat,
quae ſulfurea ſit, quae cauernoſa; ſeu
ꝙ natura ita fuerit ſemper ipſa; ſeu ꝙ

ſalo aliquando ſubexeſa uentos admi-
ſerit aeſtuantes, per quos idonea flam-
mae materies incenderetur. Habes,
unde incendia oriantur Aetnae tuae:
habe nunc quómodo etiam orta per-
durent: in quo quidem nolo ego te il-
lud admirari, quod uulgus ſolet: magnũ
eſſe ſcilicet tantas flammas, tam immen
ſos ignes poſt hominum memoriam ſem
per habuiſſe, quo alerẽtur: quid eſt enim
magnum ipſi magiſtrae rerum omniũ,
et parenti naturae? quid arduum; quid
illa tandem non poteſt? qui ſtellas; qui
ſolem; qui coeli conuexa; qui terras o-
mnes, ac maria; qui mundum deniq; ip
ſum, quo nihil eſt admirabilius, uel po
tius extra quem nihil eſt, quod admire-
ris; ſaepe ſine admiratione intuemur;
iiſdem nobis eſſe Aetna miraculum po-
teſt? caue ſis tam imprudens fili; ut tu id
putes: nam ſi naturam reſpicimus; nihil
in Aetna eſt, quod mirum uoces: ſi rem

consyderamus ipsam; nónne tibi etiam mira uideantur cum alia loca permulta, tum uel Aṕoni nostri fontes, calidaéq; il lae purissimae; quibus natura non tantum ut calefacerent dedit, quod erat tamen ab aquis alienum; sed multum de iure quoq; rerum omnium cõcessit, multum de nostro, tum aliquid de deorũ etiam, et suo; ut morbis scilicet mederentur non modo sine ullo aegri dolore, qua de causa graeco uerbo Aṕonus nomen inuenit; sed etiam cum uoluptate: ítaq;, qui curantur,

Non uenas reserant (ut ait ille); nec uulnere uulnera sanant;
Pocula nec tristi gramine mista bibunt:
Amissum lymphis reparant impune uigorem;
Pacatúrq; aegro luxuriante dolor:

Nam morbos quidem expellere hominum planè est rerum usum multarum

recte callentium: hoc autem uel sine dolore id efficere; uel (quod multo est maximum) etiam cum uoluptate deo rum mihi quidem uidetur esse proprium, ipsiúsq; principis omnium, et parentis naturae. quod si cum uno Aponi fonticulo, et canali profunda illa comparaueris, inundationésq; omnes Aetnae tuae; fortasse non uerear, ne noster hic colliculus tuo illo monte sit minor. Sed faciam, ut tibi pollicitus sum; et Aetnae incẽdia quómodo alãtur, docebo. Quoniam igitur (ut scis) humore, et calore omnia concipiuntur; cum et semper ardeat mons, et semper a mari perlustretur; habes iam duobus istis uerbis, quod petis: ignis enim; qui detrahit semper aliquid, atq; consumit; gignit etiam semper aliquid sibi, quod consumat, suo ipsius calore humectantibus undis tellurẽ, sempérq; igni materiam sufficientibus, quo alatur: nam et bitumen maxime, quod sulfuri

simillimum est, fit ex terra et limo exudante tellure; tum et eiusdem ferè generis halumen; quod quia ex salo et terra conficitur, ita uocatur. B. F. Vnde autem saxa, et pumices pater, et eiectamenta illa, quae uomit? quid illa tandem sunt? an sulfur tantum, bitumen, halumen omnia? B. P. Nequaq̃ fili: sed tanta est uis ignium, praesertim inclusorum, et uentis intus furentibus; ut non uiscera imbecilla modo; sed planè nerui etiam fortiores corripiantur telluris; et saxa ipsa durissima liquefiant. B. F. At ea ipsa saxa non aliquando defecisse, mōtémq; sibi non subsedisse, nónne illud est mirum pater? B. P. Neq; id fili quidem mirum: tellus enim semper foecunda est sui ipsius; sempérq; semet ipsa párturit: nisi tamen malis tu cum Pythagora sentire; qui quidem apud Ouidium ita praecipiens inducitur

ut audeat affirmare Aetnaea incendia nõ esse usquequaq; duratura. B. F. Ego uero, quid sentiam; non sat scio: quanq̃ equidem mallem Pythagoram, q̃ Empedoclem imitari: ille enim quae naturae consentanea uidebantur, credebat asserens mutari quidem omnia, nihil tamen omnino interire: hic; dum curiosius naturae causas perscrutatur; etiam se ipsum imperscrutabilem facit. B. P. Sed ualere nos illos sinamus fili: et quoniam nos tibi, Aetnae incendia unde fiant, diximus; id uelim ego scire item ex te, ipsa ista quomodo fluant.

B. F. Iam istud quidem fieri sine ullo negotio potest uel una Hesiodi comparatione; qua ille in sua theogonia fluxisse ait tellurem, ubi eam post fulminatum Typhoeum igne correptam describit, isto (ni fallor) modo: ex quo sanè libet mihi suspicari etiam pastorem illum Ascraeum aliquando Ae-

tnam conſcendiſſe;atq; inde ſibi ſumpſiſſe;quod de uniuerſa tellure ſcriptũ reliqt:

Vritur ipſa ingens tellus; aeſtúq; furente
Liquitur, albentis quondam ceu lamina plumbi
Arte uirum, flammíſq; caua fornace liqueſcit:
Seu ferrum (quanq̃ hoc maternae uiſcera rupis
In duras aluere uires); cum ferbuit olim
Vulcani domitum manibus, terraéq; fatiſcit.

Et quidem propterea illum ego plumbi, et ferri exempla poſuiſſe crediderim; ut alteri ea cõpararet, quae igne facilius corripiuntur, et fluũt; ut ſulfurea tellus omnis, et eae telluris partes, quae tenuiores ſunt; alteri autem cum ſaxa omnia, tum ea, quae flammae reſiſtunt magis, et ſunt ſuapte natura duriora. B. P. Mihi

haec quidem certe non diſplicent ipſa per ſe : atq; etiam delectauit me non nihil poetae ingenium; qui tam apte deſcripſerit fluentem, et ardentem tellurem : ſed tamen tu filí nimium perparce reſpondes ad illa, quae peto : non modo enim iſtud ita ſimpliciter cupio, ea incendia quómodo fluant, ſcire abs te: ſed etiam, ubi deſcenderint, quam faciem capiant; tum ſi perdurant éadem ſemper, an alíquando immutentur, audire.

BEMBVS. FIL. Geram tibi morem páter; et ea, quae poſtulas ut potero, explicabo. Pleno iam partu (ut maturior eſt omnis foetus, quicunq; in Aetnae matris utero coaleſcit) ni ſu parientis expellitur, et eiectatur, quacunq; prius rimam inuenerit, aut uiam ſibi parauerit ui ſua: ſaepe tamen exit ex cratere, quem ipſi uidimus; nunq̃ ex ſuperiore; ꝙ uel eò inſcendere grauis materia non queat; uel, quia inferius alia

ſpiramenta ſunt, non ſit opus. Deſpumant igitur flammis urgentibus ignei riui pigro fluxu totas delambentes plagas: ii paulatim recedente calore priorem ſibi naturam repoſcentes in lapidem indureſcunt fragilem ſanè flammis eneruantibus, et ſi complectas, putrem. Stat ea confluuies, ueluti glacies, concreta uſq;, ut alteri deſcendant riui: ii nanq; non ſupráfluunt; ſed inter montis arenoſam cutem, et priora concreta fluenta inſinuantes ſeſe curſum ſibi medium quaerũt: ſic, que prius induruerant; quia friabilia ſunt (ut dixi); nouis incendiis cedentia crepant, et in partes diſiecta proſiliunt, quacunq; unda deurgens intérfluit: déinde cõglaciantem eam altera ſubiit illuuies; atq; ipſa tantundem facit: tum altera item, et altera: non enim continuato fluore mons; ſed per intermiſſos ſpiritus (ut ſupra commemorauimus) eructatur: atq; ita nouiſſimis ſemper uincen

tibus, multiplicatóq; in immenſum in-
cédio ex igneis fluminibus fracti lapides
altiſſimo congeſtu magnam partem mon
tis inocuparunt : atq; ii , quo recentius
fluxere, eò et nigriores ſunt, et firmio-
res: aetate et palleſcunt, et reſoluuntur :
inde ego eſſe arenarum plagas omnis ,
quae circa cacumen uiſuntur, exiſtimo.
Materies omnis aridiſſima eſt ; atq; ideo
minus multo, q̃ uiui lapides, pondero-
ſa ; ſcabra adeo, ut breui mora, tanq̃ a li
ma, inſcendentibus calcei exedantur .
B. P. Atqui ego ſanè in eo mal
lem Empedoclem imitari; qui aſcenſu-
rus amyclis aereis utebatur: ſed ſequere.
B. F. Ea infra paruum craterem
circúmuerſus totum montem comple-
xa eſt; et cumulum eum, in quo maior
crater eſt, ſuſtinet: demittitur inde alícu
bi per interualla imum in montem ob-
liquis fluxibus; quáq; Catana iacet, uſq;
in mare; lata ſaepe, qua uiſus patet; hor-
D

rendum ſanè ſpectaculum modo alueis hiantibus, modo impendentibus ripis. Inter maxima profluuia longe memorabile illud eſt; quod paulo ante noſtrã aetatem uſq; intra Catanam decurrens non paruam urbis partem incendio depopulauit: neq; ſanè deſcenſus is minus, q̃ per. cc. ſtadia conficitur. Quin etiam portum eum, de quo ait Virgilius

Portus ab acceſſu uentorum immotus, et ingens

Ipſe; ſed horrificis iuxta tonat aetna ruinis,

ita impleuere fluenta Aetnaea; ut iam erraſſe Virgilium putes, ꝙ portum ibi eſſe ingentem dixerit, qui penè nullus fiet. B. P. Iſtud nimirum eſt, quod a principio dixeras cedere illis uolentibus, atq; eorum contrahi ardoribus ipſum mare. B. F. Eſt ita quidem, ut dicis: ſed (ut ad propoſitum reuertamur) reptare per eas crepidines, quas dixi, duobus mil. paſſ. neceſſe

est quem uis craterem uisuros: reliquum iter in equis conficitur. reptationis eius labor haud facile credas, q̃ durus est, q̃q; indigens uirentis genu; quippe, quia degrauante uiatore temere ingesti lapides concedunt; et in ascensu raptissimo, ni probe posueris pedem, dimoto uno tota congeries deuoluitur, et in te ipsum ruit: adde, quod etiam, si in plano cecideris laedunt scabritie sua; et manus crebro contactu, nisi contexeris: offendun tur. Magna haec fortasse uidebuntur pater audiēti tibi: magna enim sunt (ut mihi quidē uideri solet); uerum nusq̃ adeo, ac nobis uidentibus fuere: nam Aetna quanta est, nemo quidem scit, qui non uidet. Ex summo uertice contemplari totam insulam licet, termini eius longe esse multo minus uidentur, q̃ sunt. Brutia ora ita tibi sub oculis iacet; ut eò posse traiicere penè quidem iactu lapidis putes: serena tempestate Nea-

politani etiam tractus extimantur. Niuibus per hyemem ferè totus mons canet: cacumen neq; per aestatem uiduatur. B. P. Quid, quod hyemare tantum eas meminit Strabo? B. F. At experientia ita te docet, usq; ipse auctor (quod quidem uenia illius dixerim) non deterior. Quare illud mi pater etiã, atq; etiam uide; ne quid te moueat, si aliqua ex parte huius nostri de Aetna sermonis cum uetustis scriptoribus dissentimus: nihil enim impedit fuisse tum ea omnia, quae ipsi olim tradidere, quorum permãserint plurima in nostram diem; quaedam se immutauerít; alíqua etiam surrexerint noua: nam (ut caetera omittam); quod cinerosa partim esse summa cacumina dictauere; eius rei nunc uestigium nullũ apparet: cinis enim, qui queat conspici, toto mõte nullus est: neq; id tamen omnibus annis fuit: nam multorum testimonio accepimus, qui uidere, annos ab hinc quadraginta tan-

tos ex Aetna cineres euolasse; ut per totam eam insulae partem, quae uersus Pelorum iacet, uniuersam oleam abstulerint; eos etiam in Italiam uentis ferentibus latos. Sed (ut ad niues illas redeamus) addebat idem Vrbanus Kalendis Iuniis ascendente se satis largiter, abundéq; ninxisse; tum iterum, qui septimus fuerit post eum diem, dum ipse Randatii moraretur, in uniuersam montanam plagam niues ferè in pedis altitudinem descendisse: in quo ipso licet et Pindarum suspicias scite cognomento usum; qui Aetnam niuium nutricem appellarit. Quo latere subest Catana, media ferè inter ipsam, et cacumen regione purissimus, et perennis fons erumpit dorico uocabulo Crana ab incolis appellata: caeterum toto monte supra radices nullae aquae sunt; nisi quae uel ex niuibus emanant; cuius quidem rei etiã Theocritum testẽ habemus; in quo dum Galateae

Cyclops enumerat diuitias ſuas, haec eti am interſerit,

Eſt glacialis aquae riuus mihi, quem ſyl-
uoſa
Nectareum in potum niuibus fluit Ae-
tna ſolutis;

aut ſi quae intra fagorum truncos plu- uiis deſcendentibus relinquuntur. Atqui res, et locus me monuere ut quod ibi uidimus pulcherrimum natura opus et mirati fuimus maxime, non praeterirem. Altiſſima in ſpecula; qua ſyl ua deficiente liberior proſpectus in inſu lam, et Tyrrhena fluenta dominatur; herbidus campus leni decumbit cliuo: hunc pini procérae pari diſtantes inter- uallo ducta corona circunſepiunt: in me dio fagus denſiſſima quadrifido robore ſe ſubiiciens, celſior q̃ caeterae, ueluti regi na ipſa conſurgit: ea non ſtatim ex imo diſcriminatur; ſed a tellure per ſpatium cubitalem uno trunco contenta eſt: inde

ſe in ramos cõſimiles aequalibus interual lis diſpartitur: interne uſq; ad imas radices arbor deficiens undis pluuialibus urnam ex ſeſe facit: illae montano purgante aere, ac umbris ſolem arcentibus et fontanis ge lidiores ſunt, et putealibus puriores.

Ambigeres ibi tu quidem pater ſi quid eorum tibi laudandum eſſet; quid nam potiſſimum laudares, an proſpectum eius loci, an locum; tum an arborem, an undas: ita ſcite in alteris decorãdis (quaſi qui dem id agerent; ut quid magis pulchrum eſſet, ambigeretur) et Hamadryas, et Nais conuenere: in honeſtandis uero alteris ad mirabile quidem eſt, quantum gratiae, uenuſtatiſq; ſibi inuicem afferant Iupiter Genio, et genius Ioui: quo fit; ut in utriſq; multum Venus etiã permiſta ſentiatur.

B. P. O pulchras naturae delicias, uel etiam Deorum (ut poetis placet); ſi qui ſunt, qui eum montem colant.

B. F. Sunt pater (ut aiunt);

atq; incolunt illo ipſo quidem in loco. B. P. Mirabar; ſi haec temere dicerentur prouenire, praeſertim a Siculis; quos quidem conſtat propter ſermonis impunitatem, et licentiam etiam trilingues uocatos: ſed quis inhabitat Deus? B. F. Fauni eſſe fontem illum dicunt. B. P. Fabellam te uideo inchoare: ſed quoniam in Faunum incidimus, ſequere: detineri enim me ab illo facile patior; cum quo te ſcio libenter etiam carminibus ludere interdum ſolere. iſtud autem qui ſciunt? an ita fortaſſe coniectantur? B. F. Videre ſe aiunt paſtores ipſum Deum paſſim errantem per ſyluas, et paſcua; tum etiam ſedentem ſub illis arboribus coronatum pinu, et tacentem ſaepius; interdum tamen etiã fiſtula ſolantem amores. Sed continebo potius me hic påter leuia enim iſta ſunt; et mihi loqui tecum, niſi reuerenter, non licet: quanq̃ quidem; ſi pergerem; face-

remus ipsi hac in re; quod facere etiam reges in coenis solent: qui quidem inter apros, et pauones; quibus habundant quotidie; interdum tamen et allium poscunt, et betas. Neq; sanè animus noster uacare semper rebus seuerioribus potest: neq;; si uacet; tamen ex illis tam plenam capit iocunditatem; q̃ si ea ipsa remitteret interdum, et mox non longo interuallo intermissa reuocaret. Ita nos quidem nunc grauia illa philosophiae studia; quibus quidem certe id omne tempus soles, quod tibi per rempubli. licet impertire; melius etiam fabellis istis leuioribus condiremus: et quidem licet maxime uel in Noniano fabulari. B. P. Sanè quidem licet; dum illud tamen, semper teneatur; ut cerato remige Sirenas, quod aiunt. Et profecto poeta ille sapientissimus nunq̃ Vlissi concessisset, quem prudentissimum semper facit;

ut Sirenarum cantus audiret; nisi liceret etiam grauibus, et sapientibus uiris; quorum tamen in numero me non pono; minus seriis adesse interdum rebus, et lusus captare non adeo seueros; modo ne remiges audiant; hoc est, ne sensus pateant uoluptatibus; quibus et demulcentur ipsi semper; et, nisi ratione occlusi sint, saepe etiam facillime capiuntur: quod tibi esse faciundum in uita maxime semper censeo Bembe fili: nam nisi te ita informaris, ut uoluptatum illecebris animũ imperium geras; non possum dicere, q̃ multae tibi occurrent species earum; quae te non adolescentem modo (ut es nunc) demulcere possint, et delinire, ac iam etiam debellare, et deuincere; sed planè etiam uirum. Itaq; illis aut magnanimiter imperandum est; quod fecerunt uiri omnes magni, et boni, et ii, quos propterea deos etiam ap-

pellauere ; uel omnino turpiter deſerui-
endum, in quo quidem tu (ſi me audi
es) non committes ; ut reiecta continen-
tia, atq; ipſo amore uirtutis ex illorum
ſis grege, de quibus praeclare Oratius,

Nos numerus ſumus, et fruges conſu-
mere nati,
Sponſi Penelopes, nebulones, Anti-
noíq;
In cute curanda plus aequo operata iu-
uentus ;
Quis pulchrum fuit in medios dormi-
re dies, et
Ad ſtrepitum citharae ceſſantum ducere
curam.

Sed quoniam iam aduesperaſcit, pro-
cedamus in atrium: nugae autem pa-
ſtorales iſtae tuae ſub umbris ſunt po-
tius, et inter arbores; q̃ intra penates
recenſendae. Quae cum dixiſ-
ſet, et iam in atrium peruenissemus,

ego finem loquendi feci; ille cogitabun dus in bibliothecam perrexit.

IMPRESSVM VENETIIS IN
AEDIBVS ALDI RO
MANI MENSE FE
BRVARIO AN
NO. M.
.VD.

